

นวัตกรรม “บันได 4 ขั้น สู่ 4 อ.”

สาขา การจัดการสุขภาพชุมชนและอนามัยสิ่งแวดล้อม

ประจำพุทธศักราช ๒๕๖๘

นางสาวสุจิตรา เจริญสุข

อสม. ดีเด่นระดับเขต
จังหวัด นครสวรรค์

นวัตกรรม : บันได 4 ขั้น สู่ 4 อ.

ชื่อนวัตกรรม : บันได 4 ขั้น สู่ 4 อ.

ชื่อเจ้าของผลงาน : นางสาวสุจิตรา เจริญสุข

ประเภทนวัตกรรม : ☐ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)
☐ นวัตกรรมบริการ (Service innovation)
☒ นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)

จังหวัด : นครสวรรค์

อสม. ดีเด่นระดับ ☒ เขต ☐ ภาค

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

จากปัญหาการทำงานที่ขาดการบูรณาการกันอย่างจริงจัง และขาดความพร้อมของการทำงานด้านสุขภาพในพื้นที่ โดยเห็นจากอัตราป่วยของ อสม. และแกนนำในชุมชน ที่มีอัตราป่วยสูง เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาดัง 2 ประเด็น จึงได้มีการประชุมระดมความคิดเห็นร่วมกัน เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลเขาดิน โดยที่ประชุมมีมติร่วมกันในการจัดทำโครงการ “ชุมชนเขาดินเข้มแข็ง พลัส อสม. แข็งแรง” และมีการกำหนดทิศทาง “บันไดผลลัพธ์” เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาของประชาชนในตำบล

นางสาวสุจิตรา เจริญสุข ซึ่งเป็นประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลเขาดิน จึงร่วมผลักดันและขับเคลื่อนประชาชนในชุมชน โดยการทำประชาคมร่วมกับประชาชนในพื้นที่ตำบลเขาดิน ร่วมกับ อบต.เขาดิน, ผู้นำชุมชน, วัด, โรงเรียน, รพ.สต., คณะทำงาน สสส., หน่วยงาน พม. จึงเกิดเป็นธรรมนูญสุขภาพชุมชน ที่นำมาสู่ทิศทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 อ. ดังนี้

อ.2 อาศัย คือ ทุกครอบครัวมีบ้านที่เหมาะสม และปลอดภัยกับการอยู่อาศัยของทุกคนในครอบครัว และมีห้องน้ำที่ถูกละเมิดทุกครัวเรือน

อ.2 อาชีพ คือ ทุกครอบครัวมีรายได้ ไม่ต่ำกว่า 125,000 ต่อปี/ครอบครัว และคนวัยทำงานต้องมีอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ (หลัก/รอง/เสริม)

อ.3 อนามัย คือ คนเขาดินมีอายุยืนเกิน 80 ปี อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข

อ.4 อนาคต คือ เด็ก และเยาวชนในตำบลทุกคนต้องได้รับการศึกษา ไม่ต่ำกว่า ปวส. หรือปริญญาตรี และเติบโตจากวัยเด็กสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ใฝ่ดี มีคุณธรรม

เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในธรรมนูญสุขภาพชุมชน ที่นำมาสู่ทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยังอยู่ในบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุข จึงได้ดำเนินงานโดยการวางเป้าหมายที่สอดคล้องกับธรรมนูญสุขภาพชุมชนตำบลเขาดิน ภายใต้อำเภอ 4 อ. ดังนี้

อ.1 อาศัย คือ ชุมชนมีบ้านที่อาศัยที่ปลอดภัย มีห้องน้ำที่ถูกลักษณะ

อ.2 อาชีพ คือ ชุมชนมีรายได้พอเพียง มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่เครียด เกษตรกรลดปัจจัยเสี่ยงกับการใช้สารเคมี รับประทานอาหารที่ปลอดภัย

อ.3 อนามัย คือ ดูแลประชาชนทุกช่วงวัย เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรงและคุณภาพชีวิตที่ดี

อ.4 อนาคต คือ ดูแลเยาวชนห่างไกลยาเสพติด ท้องก่อนวัยอันควร

ในการจัดการปัญหาที่มีผลต่อสุขภาพดังกล่าว จึงได้ร่วมกับผู้นำชุมชน ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องดำเนินการโดยใช้หลัก “บันได 4 ขั้น สู่ 4 อ.” ได้แก่

บันได ขั้นที่ 1 มองปัญหา = การมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชน

บันได ขั้นที่ 2 ตั้งเป้าหมาย = ประชาคม วางแผน ทางงบประมาณ/แหล่งทุน

บันได ขั้นที่ 3 ลงมือทำ = ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้

บันได ขั้นที่ 4 นำข้อมูลคืนชุมชน = เพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาต่อไป

เพื่อให้ง่ายต่อการทำงานแบบเป็นขั้นตอน มองเห็นระบบของการทำงานเป็นขั้น และเพื่อให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสุข มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามธรรมนูญสุขภาพชุมชนตำบลเขาดิน ภายใต้อำเภอ 4 อ. และยังเป็นความร่วมมือกันสร้างสุขภาพ จัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อชุมชนที่เข้มแข็งยั่งยืน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชน
- 2) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รวมถึงการแก้ไขปัญหาสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม
- 3) เพื่อให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี และเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของคนในชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เก็บข้อมูลด้านสุขภาพ เพื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาสุขภาพร่วมกับเครือข่ายแบบบูรณาการ ซึ่งใช้เวทีประชาคมของทุกเดือน ในการรวบรวมปัญหาของชุมชนเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน เพื่อนำปัญหาไปสู่การแก้ไข และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาสาเหตุ ความสำคัญ และแนวทางแก้ไขร่วมกันกับองค์กรภาคีเครือข่าย เพื่อแยกปัญหาและหาเจ้าภาพในการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน

2. คั้นข้อมูลให้กับชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยใช้หลัก 3 แนวทาง

2.1 ปัญหาเศรษฐกิจ

- 2.1.1 ต้นทุนการผลิตสูงราคาสผลผลิตตกต่ำ
- 2.1.2 รายได้ไม่พอกับรายจ่าย
- 2.1.3 มีผู้อยากไร้อยู่ในท้องที่อยู่อาศัย

2.2 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- 2.2.1 การจัดการขยะยังไม่ถูกวิธี
- 2.2.2 เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและฆ่าวัชพืช
- 2.2.3 การเผาไร่ย่อย/ เผาฟางข้าว

2.3 ปัญหาสุขภาพ

- 2.3.1 ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ความดันโลหิตสูง/ โรคเบาหวาน
- 2.3.2 การบริโภคอาหารรสจัด/ ชุมชนยังขาดความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพการหมักดองของสินค้า
- 2.3.3 เกิดโรคไข้เลือดออก

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

- 1) ลดอัตราการเกิดโรค NCDs (ความดันโลหิตสูง, เบาหวาน)
- 2) เกิดตลาดเกษตรอินทรีย์ “ตลาดเจ้าคะ”
- 3) เพิ่มการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ ปุ๋ยชีวภาพ
- 4) เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษา ห่างไกลยาเสพติด

ปัจจัยความสำเร็จ

1. การทำงานเป็นทีม
2. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
3. ใช้เวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง
4. ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลสุขภาพจริงในพื้นที่

โอกาสในการพัฒนา

- 1) สร้างชุมชนต้นแบบ เกษตรปลอดภัย เพื่อสร้างสุขภาพ
- 2) สร้างกลุ่มการออมเงินเพื่อปลดหนี้
- 3) สร้างอาชีพเสริมให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
- 4) มีศูนย์เรียนรู้เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน
- 5) เครือข่ายเกษตรปลอดภัย เพื่อสุขภาพ 50 ครอบครัว

ภาคผนวก

“นวัตกรรมบันได 4 ขั้นสู่ 4 อ.”

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
Department of Health Service Support

